

lékezet ápolásához. Ez a felfedezés egyben annak a különös vetélkedésnek a kezdetét is jelentette, amelyben a két nagy közgyűjtemény igyekezett megszerezni Szentpétery Tibor fényképeit, saját archívumuk számára, minden bizonnyal a legjobb szándékok által vezérelve.

Kósa Judit így méltatja a 2003-ban rendezett nagyszabású Don-kanyar kiállítást a Hadtörténeti Múzeumban, amely az át-törés 60. évfordulójára készült:

„Dr. Szentpétery Tibor haditudósító egész katonai karrierje kibontakozni látszik az üveg mögé került néhány személyes emlékből. Fél évszázad után is összeszoruló gyomorral nézzük a szétroncsolódott fényképezőgépet, a szétlőtt kulacsot és a levágott ujjú, véres zubbonyt. Még akkor is, ha egy korabeli fotón jól látni magát a tartalékos zászlóst is, amint felkötött karral a telibetalált masinát vizsgálgatja. A kiállítás semmit sem magyaráz túl, egyáltalán, alig magyaráz. A látvány hivatott mindent elmondani. A kormányzó hadparancsa, a hátrországnak szánt, ömlengően drámai, hősiess küzdelemről szónokló plakátok és mellettük Jány 1942 júniusában kelt levele, amelyben szükségű mondatokkal a nehézségekről szól, és a téli ruha meg a füstölt szalonna utánpótlását sürgeti. Az itt kiállított fotók a front hétköznapi pillanatait mutatják. Az őzikét dédelgető borostás és piszkos honvédeket, a friss kenyérbe boldogan beleharapó suhancot, meg azt a katonát, aki szinte megsi-

mogatja a táborigyűjtés utótt-kopott levél-szekrényét.”⁶

„Én soha nem megbízásból fényképeztem. Azért készítettem a felvételeket, mert úgy éreztem, az esemény mond valamit. És énnekem a fényképezőgép mindig a lételemem volt.”⁷

Felhasznált irodalom:

Kádár Gyula: A Ludovikától Sopronkőhidáig. Budapest 1978.

Szabó Miklós: A Ludovikától a Magvetőig. <http://beszelo.c3.hu/98/10/13szab.htm>
Csordás Lajos: A haditudósító békében kariatidát fényképez Népszabadság, 1997. november 26.

Stemlerné Balogh Ilona: Haditudósító kiállítás <http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/historia/92-09/ch09.html>

http://www.magyarkronika.com/rovid_hirek/00506.htm

<http://pastelpiano.blogspot.hu/2012/11/az-eletmento-leica.html>

Méry Zsuzsa: A tudósító. Dokumentumfilm operatőr: Kiss Róbert. 1956-os Intézet Budapest 1999.

Sára Sándor: Pergőtűz. Dokumentumfilm sorozat 1-24. operatőr: Kurucz Sándor MTV 1982.

Kóthy Judit: Valahol Oroszországban. Dokumentumfilm MTV 1990.

⁶ http://www.magyarkronika.com/rovid_hirek/00506.htm

⁷ Méry Zsuzsa: A tudósító. Dokumentumfilm 1999. 45 perc

Zeneagapé

2013. november 24-én az örmény katolikus templomban, (Budapest XI., Orlay u. 6.) a 16,30 órakor kezdődő szentmise után, melyen Szilvay Ingrid előadóművész kápráztatja el közönségét. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Szongoth Gábor szervező

„Az ember, akit nem győztek le” (Invictus, 2013 október)

Az Urmánczy Nándor-emlékpad újraállítása

Tisztelet a nemzeti összetartozás gondolatát hirdető államférfi előtt

A Hargita megyei Maroshévízen 1868-ban született Urmánczy Nándor politikai és közéleti tevékenysége rendkívül sokoldalú volt. Célját és lényegét tekintve azonban mind egy kérdés, a nemzeti összetartozástudat és cselekvőkészség megőrzése iránti elkötelezettség gondolata köré csoportosítható. A szászrégeni választókerület küldöttként tizenhat éven keresztül (1902-1918) volt tagja a magyar képviselőháznak, ahol nemzetét és szülőföldjét igyekezett szolgálni. Aktív képviselői tevékenységének köszönhetően fejezték be és adták át – többek között – 1909. október 29-én a székely körvasút Szászrégen és Gyergyószentmiklós közötti szakaszát, amely a Székelyföld gazdasági fejlődésében jelentett mérföldkövet. Az első világháború ideje alatt 1917-ben önként vállalt be katonának. Negyvenkilenc évesen a 9-es honvédhuszár önkéntese lett, és a bukovinai fronton teljesített szolgálatot. Hősiességéért vitézségi érmet kapott. 1918 októberében kormánybiztossá nevezték ki és Pólába küldték, hogy az ott szolgálatot teljesítő mintegy húsz ezer magyar tengerész helyzetéről készítsen jelentést. Ugyanezen

Az ünnepség résztvevői

év novemberében Budapesten Jancsó Benedekkel, zilahi Sebess Dénessel és Ugron Gáborral közösen megalakították a Székely Nemzeti Tanácsot.

Az impériumváltást követően Urmánczy távozni kényszerült szülőföldjéről. A trianoni döntést követően nevéhez fűződik a Védő Ligák Szövetségének megalapítása, amelynek két fő kezdeményezője: a pesti Szabadság téren felállítandó Észak, Dél, Kelet, Nyugat elnevezésű szoborcsoport, valamint a „Nemzeti Hitvallás és Jelmondat” megalkotására vonatkozó pályázat kiírása volt. Az ő indítványára született a nemzeti összetartozást jelképező, a Szabadság téren 1928-ban felállított Ereklés Országzászló, és annak egész Magyarországra kiterjedő mozgalma. Ennek eredményeként a két világháború között több mint ezer országzászlót állítottak fel. Az Ereklés Országzászló Mozgalom egy hatalmas nemzeti gondolat, a nemzeti egyiüvé tartozás érzésének meghatározó kifejezőeszköze volt. Benne testesült meg mindaz, ami akkor minden magyar ember szívében ott lakozott: a vágy a nemzeti újjáépítés és cselekvőképesség újbóli megteremtésére.

Fülöp Ákos megszentelte az emlékművet

Urmánczy Nándor politikai folyamatokban és eseményekben betöltött szerepét a marxista és posztmarxista történetírás minden eszközzel igyekezett elhallgatni és eltorzítani. Urmánczy végigélte mindazt, ami a XX. századi magyar történelem szempontjából sorsfordító esemény volt. Tanúja volt az ország háborúba lépésének, a forradalmak korának és hazánk katonai megszállásának. Fennmaradt ugyanakkor 68 kötetes naplója, amely kortörténeti dokumentumot olvasva nemcsak egy nagyszerű államférfi és egy aktív közéleti tevékenység bontakozik ki előttünk, hanem egy nagyon szeretni való ember lénye is. Magyar volt, aki szenvedélyesen szerette fajtáját és hazáját, és ebben nem ismert megalkuvást. Egy adottság és két erény, amelyek közül bármelyikért sokat lehetett szenvedni a XX. században. És néha, nagyon ritkán, boldognak is lehetett lenni. Neki mindkettőből kijutott.

Urmánczy Nándor 22 évi kényszerű távollét után, 1940. október 23-án tért haza Maroshévízre. Szülőföldjén nyolc boldog napja volt, amely részben pótolta számára a 22 évnyi kényszerű száműzetést. 1940. október 31-én – a reggeli után – unokája, Urmánczy Gizella holtan találta szobájában, kedvenc karosszékében ülve, amely a Marosra tekintő ablak előtt állt. Ahogy Herczegh Ferenc, a kor írófejedelme írta róla: „A számkivetés fájdalmat még elbírta, de belehalt a boldog viszontlátás izgalmaiba.” Teste most a család maroshévízi kriptájának csendes lakója, de emlékezete ott él minden öntudatos magyar ember lelkében.

Halálát követően tiszteletére az Erdélyi Férfiak Egyesülete 1942. október 25-én – kedvenc platánfája alatt – emlékpadot állított a Margitszigeten. Az alkotást, amely a Szabadtéri Színpad mellett, a romok felett álló Szent Mihály kápolna és a Pest felé néző parti sétány által határolt parkrészen, az évszázados platánfák árnyékában állott, a ditrói születésű

Az Urmánczy emlékpadon ül (jobbról balra): *Tarlós István főpolgármester, Dr. Gortvay István unoka, Németh Szilárd Budapest kulturális és turisztikai tanácsnoka, Csepel polgármestere, Czirják Károly (Maroshévíz)*

Siklódy Lőrinc készítette. A pad egyik oldalán csobogó, másik oldalán pedig egy kis oszlop állott, amelyet három mélyített dombormű díszített. Egyiken a politikus portréja, a másodikon az Ereklés Országzászló előtt szónokoló Urmánczy, a harmadikon pedig az Erdélyi Férfiak Egyesületének címere volt látható.

Urmánczy Nándorra, az egykori országgyűlési képviselőre és a XX. század egyik jelentős közgondolkodójára ma annak ellenére egyetlen jel sem emlékeztet a fővárosban, hogy nemzeti összetartást erősítő tevékenységét többségében itt fejtette ki. Szülővárosában, az erdélyi Maroshévízen, a katolikus templom kertjében 2011-óta szobra áll emléket elévülhetetlen érdemeinek. Budapest régi adósságát törleszti akkor, amikor emléket állít egy olyan államférfi számára, aki tevékenységét a magyar nemzet feltétlen szolgálatában fejtette ki.

(Szerk. megj.: Az Urmánczy emlékpad újrafelállításának ünnepe 2013. október 1-én 14 órakor zajlott a Margit-szigeten, melynek során *Fülöp Ákos* atya örmény katolikus rítus szerint megszentelte az emlékművet. Az erdélyi örmény gyökerű család meghívására a rendezvény meghívottja volt *dr. Issekutz Sarolta* EÖGYKE elnök is.)

1942 október

Urmánczy Nándor-emlékmű állítás

Részletek a *Pesti Hírlap* 1942. október 27-én megjelent tudósításából

A Margit-szigetnek a Szabadtéri Színpad bejárájának jobb oldala, a romok felett álló kis kápolna és a Pest felé néző parti sétány által határolt parkrészen, a nap-sütéses őszi verőfényben úszó évszázados fák sárguló lomjai alatt sokszázan gyülekeztek vasárnap. Itt avatta fel az Erdélyi Férfiak Egyesülete a Székesfővárosi Közmunkák Tanácsának támogatásával az Urmánczy Nándor emlékezetére felállított padot és oszlopot [...].

E helyen pihent meg sokszor harcai közepette Urmánczy Nándor, kedvenc fájának árnyékában, amikor már Erdélytől szülőföldjétől végleg elszakította a magyar sors kegyetlen változása és nem jutathott többé szülőföldjére.

Az avatóünnepségen ideiglenes felállított Országzászló-lobogó most mégis a sírjánál, Maroshévízen hirdeti majd, hogy küzdelme nem volt hiábavaló. Itt állítják fel ugyanis az ünnepség után. A művészi domborműveket Siklódy Lőrinc szobrászművész alkotta.

Az avatáson ott voltak Urmánczy Nándornak még életben lévő régi képviselőtársai közül többen: így Barabás Samu volt kolozsvári esperes és mások. A hazafias egyesületek küldöttségei, a székesfővárosi és más erdélyi testületek élén Pávay Vajna Viktor ny. altábornagy, Kolossváry Bálint egyetemi tanár, dr. Avedik Félix, a marostordaiak küldöttsége, ott voltak vitéz Rátvay Imre ny. vezérőrnagy, Dalmady Ödön miniszteri osztályfőnök, dr. Légrády Ottó főszerkesztő, Gortvay Tibor, dr. Grill Lóránt és mások.

Dr. Sándor László ny. főkapitány mondott az EFE nevében avatóbeszédet. [...] Utalt azokra a súlyos nehézségekre, amelyekkel harcaiban, Trianon után, különösen az első évtizedben az antant állandó tiltó rendelkezései miatt meg kellett küzdenie, hogy a magyar feltámadás gondolatát ébrentarthassa.

A Felvidékiek nevében Kalmár Elek ny. tankerületi főigazgató vázolta Urmánczy Nándor munkásságának jelentőségét Erdély háláját Dr. Dániel Áron, az Országos Magyar Sajtókamara főügyésze tolmácsolta megkapó szavakkal, majd a felszabadult délvidékiek nevében dr. Fall Endre a Revíziós Liga igazgatója méltatta Urmánczy Nándor döntő szerepét a magyar feltámadásban való hit felébresztésében még akkor, amikor a menekültek ezrei lepték el a megszállott területekről kétségbeesetten a megmaradt országot.

Az Ereklés Országzászló Nagybizottsága nevében dr. Cselényi Pál országgyűlési képviselő mondott köszönetet az emlékmű megalkotásáért, mint annak a testületnek a társelnöke, amelynek élén Urmánczy Nándor munkásságát folytatta. A Közmunka tanács nevében Koffka Péter műszaki tanácsos vette át az emlékművet.

Végül a koszorúk elhelyezése következett, amelyek során a Pesti Hírlap, a cserkészparancsnokság, leventék és több egyesület koszorúját tették le.

(A szöveg a korabeli helyesírással írt, szó szerinti cikket tartalmazza.)